

AZ OKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM SZEMÉLTETŐ FILMKIRENDELTSÉGE

filmdia sorozatából

33. szám.

A TENGERVIZ MUNKÁJA .

Földrajzi diasorozat: 11.

Készült: 1952. évben

1. Abráziós formák. A kép előterében csendes tenger látható apály idején. A háborgó tenger partostromló hullámai azonban szeszélyes formákat alakítanak ki a puha homokkőből. Érdekes megfigyelni a kép baloldali sziklájának alapzatát, mely viszonylagos épségével az ár magasságát mutatja. A part felső harmadát a defláció is kikezdte.

2. Abráziós partszegély. A meredek partoknak ütődő hullámok igen nagy pusztítást végezhetnek, nyomást gyakorolva a sziklafelületekre. A nyomást u.n. "hullámdinamó méterrel" mérik. /A műszert rugósmérleghez, elhelyezési módját a vasutikocsi ütközéjéhez lehet hasonlítani. Széles tányérja fogja fel a hullám nyomását és rugós szerkezettel értékeli. /A Skóciában végzett mérésekről kiderült, hogy 1 m² felületre 30 tonna nyomás is juthat. Ez a hatalmas erő még növekszik azáltal, hogy a sziklák üregeiben és repedéseiben lévő levegőt összenyomja s vele valósággal szétrobbantja a kőzetet. A pusztításnak határt szab az a körülmény, hogy a hullám a fenéksurlódás következtében felfelé ivelő lejtőn mozog. /mint a kép is mutatja./ Minél magasabbra kapaszkodik a lejtőn, annál inkább elveszíti romboló erejét. A hullámverés tehát nagy területeket lepusztítani normális körülmények között nem képes. Képünk az észak partvidék egyik abráziós partszegélyét mutatja, ahol a tenger pusztítása igen tetemes, de már befejeződött.

3. Abráziós barlang. Hullámverés hozta létre ezt a délkaliforniai barlangot is. Dagály idején magasan kitölti a tenger és a különféle rétegezett kőzeteket egyenlőtlenül pusztítja. A barlang alját a végső pusztulási anyagok, a homok és az iszap fedi.

4. Abráziós törmelék. A kemény kőzetből épült sziklapartok durva törmeléke a part közelében marad a tenger fenekén és apálykor szárazra kerül. A kemény kőzeteket aránylag nehezen darabolják fel a hullámok.

5. Abrázió alacsony parton. Félkörös karélyokban pusztul a laza anyaga alacsony part, ahol nyaldossák a tenger hullámai. Itt-ott egy-egy kisebb és keményebb anyagot /szikladarab, fagyökér/ tartalmazó földnyelv áll ideig-óráig ellen a hullámok ostromának.

6. Partvédelem. A hullámok rombolásától az ember különböző építményekkel védi a partokat. Képünkön az Adria tenger hullámai ostromolják Abbázia kőgátjait. A gát mellvédjén magasra szökik a hullámtaraj. A mellvéd embermagassága.

7. Turzás által a szárazföldhöz csatolt sziget. A kép előterében a sziget hullámárnnyékában felhalmozódott törmelékből indul ki az

ivalaku turzás. A kép baloldalán az elrekesztett tengeröböl-laguna látható.

8. Laguna, Lidó. A tenger hullámai a kinyuló partoktól kiinduló turzásokat, lidókat halmoznak fel, melyek a tengertől kisebb vízterületeket, lagunákat zárnak el. Ezek az idők folyamán betemetődve növelik a szárazföld területét.

9. Abrázio és partépités. I. A földfelszint formáló erők nem egymástól elszigetelten működnek. Az előttünk álló térszin maradványai, mint különálló szirtek merednek ki a tengerből. A szirtek és a part közötti terület hiányzó anyagát a tenger fenekén kell keresnünk durvább, ill. finomabb törmelék formájában. A hullámok pusztítását alig ellensúlyozza a baloldali völgy folyójának épülő deltája.

10. Abrázio és partépités. II. A hullámok még nem darabolták fel teljesen a szirteket, a part épülése azonban nagyot haladt előre. Két folyó deltájának törmelékében találhatjuk meg az ellankásodó partvidék kőzetanyagát. A baloldali folyódelta előtt épült turzás mögötti laguna hamarosan feltöltődik. A lidóképződés a nagy öbölben is megkezdődött.

11. Mangróve erdő. Az élő növényzet nagyon jó partvédő mű. A forróéghajlati öv tengerbe növő erdőségei ép úgy védik a partot pusztulás ellen, mint a mi tavaink sás és nádrengetegei.

12. Korallszirtek. A nagy Barrier-zátony /Ausztrália ÉK partvidéke előtt/ korallszirtjeit mutatja a kép apály idején. A korállzátonyok természetes hullámtörők. Védik a mögöttük lévő partokat a lepusztulástól, ugyanakkor nagy veszélyt jelentenek a hajózásnak.

13. Tagolatlan part. Az egynemű kőzetből épült partokat a tenger abráziója nem tudja kicsipkézni. Képünk, ha kisebb mértékben is, szépen mutatja ezt a tagolatlan egyhanguságot.

14. Tagolt part. A változatos, csipkézett part - Boszporusz részlet - éles ellentéte az előbbi egyhanguságnak. Előtérben az európai, háttérben az ázsiai partok látszanak.

Készült a Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalatnál
Felelős vezető: Bojkovszky Lajos